

Salgótarján Megyei Jogú Város Gyámhivatala
3100 Salgótarján Múzeum tér 1.

Ü.sz: 27.976/2010.

Tájékoztató

a Salgótarjáni Gyámhivatal 2009. évi hatósági tevékenységéről

Tisztelt Közgyűlés!

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 96. § (6) bekezdése értelmében a helyi önkormányzat a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról minden év május 31-éig - a külön jogszabályban meghatározott tartalommal - átfogó értékelést készít, amelyet a képviselő-testület, illetve a közgyűlés megtárgyal. A gyámhivatal székhelye szerinti önkormányzat által készített átfogó értékelésnek a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Kormányrendelet 10. számú mellékletében foglaltak szerint tartalmaznia kell a városi gyámhivatal hatósági intézkedéseire, feladataira vonatkozó adatokat is.

Amikor most jogszabályi kötelezettségünknek eleget teszünk, a korábbi hagyományt folytatjuk, lehetővé téve, hogy továbbra is megismerhessék a gyámügyi igazgatási területen folyó munkát.

Tisztelt Közgyűlés!

Kérem tájékoztatóm szíves tudomásul vételét.

Salgótarján, 2010. május 5.

dr. Szaniszló Éva
gyámhivatal vezető

Tájékoztató

a Salgótarjáni Városi Gyámhivatal 2009. évi hatósági tevékenységéről

A Salgótarjáni Városi Gyámhivatal működésének személyi és tárgyi feltételei a korábbi évhez képest nem változtak, a jogszabályi előírásoknak megfelelő képesítésű ügyintézők látták el a feladatokat.

2009-ben a gyámhivatal illetékességi területében változás nem történt. A gyámhivatal tevékenysége az év folyamán két új hatáskörrel bővült. Az egyik a védendő fogyasztók számára a szociális rászorultság igazolása, a másik 2009. október 1-től a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvény szerinti családvédelmi koordinációért felelős szerv feladatainak ellátása.

A feladatot továbbra is közel 80.000 ezer lakosra, 24 településre vonatkozóan végezte a hivatal a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII.23.) Kormányrendelet szerint. A hatósági munkát 6 ügyintéző (összetételére nézve 2 jogi, 2 államigazgatási főiskolai és 1 pedagógiai felsőfokú végzettségű) látta el. Az ügyintézők munkáját az év folyamán ügykezelő segítette és kisegítő jelleggel egy közmunkás.

Valamennyi ügyintézőnek külön iroda áll rendelkezésére. Az év során rövid időre sikerült megoldani, hogy a hivatásos gondnokok számára, az ügyfélfogadási idő tartamára egy külön szobát biztosítottunk a gondnokoltak ügyeinek rendezésére. Helyszűke miatt a helyiséget 2010. február hónapban át kellett adnunk a Szociális és Egészségügyi Iroda számára. A technikai feltételek változatlanul rendelkezésre álltak, a gyámügyi program folyamatosan működött.

2009-ben a gyámhivatalunknál az ügyiratforgalom 14.721 db volt, amely az előző évihez képest több mint három és félezerrel való növekedést mutat. Százalékos arányban kifejezve ez 32,6 %-ot jelent.

A gyámhivatal 2009-ben 1711 határozatot és 770 végzést hozott. Érdemi döntéseink ellen 14 esetben nyújtottak be fellebbezést. A másodfokú gyámhatóság 12 esetben helyben hagyta határozatunkat, 2 esetben került sor a határozatok saját hatáskörben történő módosítására, visszavonására. A végzéseink ellen 24 esetben érkezett jogorvoslat. A jogorvoslat eredményeként a másodfokon eljáró hatóság 8 esetben helybenhagyta, 1 esetben megváltoztatta döntésünket és 15 esetben új eljárásra utasította hatóságunkat.

I. Az egyes ügytípusokra jellemző adatok 2009-ben az alábbiak szerint alakultak:

1. Pénzbeli gyermekvédelmi ellátások:

Gyermektartásdíj állam általi megelőlegezése iránt 45 új eljárás indult. Az előző évihez képest ezen ügytípusnál kisebb emelkedés mutatkozik. Az érintett kiskorúak száma 65. A tárgyévben kifizetett összeg 11.622 ezer forint volt. A megelőlegezés megszüntetésére 30 esetben került sor, amely 40 gyermeket érintett. A folyósítás felfüggesztésére az elmúlt év folyamán 1 esetben került sor.

Otthonteremtési támogatást 2009-ben 10 fiatal felnőtt számára állapítottuk meg. Ez 6 fővel több mint 2008 évben. Senkinek a kérelmét nem kellett elutasítani. A kifizetett összeg a 2008. évi 5.481 ezer forintról 13.556 ezer forintra emelkedett. Az otthonteremtési támogatásban részesült fiatal felnőttek közül 2 volt húsz év alatti. A felvett összeget saját ingatlan vásárlásához illetve lakásfelújításhoz használták fel, kiegészítve ezzel saját (családi pótlékból és árva ellátásból képződött) megtakarított vagyonyukat.

2. Gyermek kiemelése a vér szerinti családból:

Gyámhivatalunk 2009-ben **67 ideiglenesen elhelyezett** kiskorú ügyét vizsgálta felül. Az előző évhez képest ez 71%-os növekedést mutat. Az elmúlt évben a városi gyámhivatal 2 kiskorút helyezett el ideiglenesen, melynek oka gyámjuk halála volt. Az elhelyező hatóságok a jegyzői gyámhatóságok és rendőrség voltak.

A felülvizsgálat eredményeként 11 **gyermek tekintetében az eljárást megszüntettük és védelembevételi eljárás vagy gyermekjóléti alapellátás kezdeményezése mellett a gyermek visszakerülhetett saját családjába.** Családbafogadásra 11 gyermek, átmeneti nevelésbe vételre 21 gyermek esetében került sor. Tartós nevelésbe vétel 2 esetben volt szükséges. Szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti perindítás nem vált szükségessé, de gyermekelhelyezés megváltoztatása iránt 22 esetben kezdeményeztünk pert.

A családból történő kiemelések általában megalapozottak voltak.

A szülők körülményeinek átmeneti nehézsége miatt 15 kiskorú került **családbafogadás** keretében a szülők által megnevezett személyek családjába, gyámsága alá. Ez a szám kisebb csökkenést mutat az előző évihez képest. A szabályozás szerint a családbafogadáshoz hozzájárulást a szülő egészségi állapota, indokolt távolléte vagy más családi ok miatt kérheti. Tapasztalatunk szerint az indokolt távollétek egy része a szülők külföldön történő megélhetés miatti munkavállalása, a más családi ok pedig sok esetben a nevelési problémákra visszavezethető kamaszkorú gyermekek családon belüli kezelhetetlenné válása. Az esetek nem oldódnak meg egy év alatt és a felülvizsgálatok során látjuk, hogy a szülők tartási és kapcsolattartási kötelezettségüknek sem tesznek eleget, amely vezethet a peres eljárásban való gyermekelhelyezéshez.

A **gyermekvédelmi gondoskodásban** nevelkedő kiskorúak száma 2009. december 31-én 77 fő volt. Ebből átmeneti nevelt 65, tartós nevelt 12 gyermek volt. Az előző évekhez képest ez kismértékű csökkenést mutat úgy, hogy a tartós nevelésben lévők száma növekedést, 50 %-kal. A tárgyévben összesen 26 gyermeket vettünk átmeneti nevelésbe. Az átmeneti nevelésbe vétel oka 1 esetben magatartási vagy beilleszkedési zavar, 2 esetben a gyermek bűnelkövetése, 22 esetben szülői elhanyagolás, 1 esetben családon belüli bántalmazás volt. Fogycsökkenés, illetve szenvedélybetegség miatt átmeneti nevelésbe vétel nem volt. Tárgyévben a tartós nevelésbe vételre 6 esetben került sor, 4 szülői felügyeletet megszüntető jogerős bírói ítélet miatt történt, 2 pedig örökbefogadáshoz való szülői hozzájárulás miatt.

A gyermekek tartós illetve átmeneti nevelését 10 esetben szüntettük meg családba visszahelyezéssel, nagykorúvá válással 13 esetben és 11 gyermek illetékesség változás miatt került ki a gyámhivatal rendszeréből, két gyermeknek pedig örökbefogadás miatt szűnt meg a tartós nevelése.

A nevelésben lévő gyermekek közel 40 % - a nevelőszülőknél nevelkedik, ez az arány kedvezőnek tekinthető, nem mutat jelentős változást az előző évekhez képest.

Az elmúlt év során nem került sor nevelési felügyelet elrendelésére.

A 18. életév betöltését követően 2009-ben 13 fiatal kérte az **utógondozói ellátást**, gyakorlatilag önként hosszabbítva meg saját intézményes neveltetését. Utógondozóként 10 esetben a gyermekjóléti szolgálat családgondozóját rendeltük ki, 3 esetben pedig a területi gyermekvédelmi szakszolgálat utógondozóját. Az év folyamán 19 esetben szűnt meg az utógondozás.

2009-ben kevesebb volt az intézményes nevelésbe bekerülők száma, mint az onnan kikerülőké. Kedvezőnek mondható, hogy több esetben a saját család vált ismét alkalmassá a gyermek nevelésére.

Sajnos továbbra is megfigyelhető az az irány, hogy egyre több a 16 – 17 év körüli gyermek intézményes nevelésbe vétele. Az esetek többségében a nevelési problémák kamaszkori viselkedési zavarok vezetnek az átmeneti nevelésbe vételhez, amikor a szülők már segítséggel sem tudnak megküzdeni a nehézségekkel. Gyakran maguk a gyermekek kérik a felvételüket az intézménybe.

Természetesen mindannyian tisztába vagyunk azzal, hogy az intézményhálózat csak súlyos nehézségek árán tud ezzel a gonddal megküzdeni, de a gyermekek nem maradhatnak szülői felügyelet, ellátás nélkül.

A nevelésben lévő gyermekek mindegyikénél sor került az éves illetve 3 év alatti gyermekek esetében a félévenkénti felülvizsgálatra. Viszonylag sok esetben rendkívüli felülvizsgálatot kellett tartani – intézményváltás, hazakerülés, ill. a gyermekvédelmi központnál végrehajtott munkaköri átszervezések miatt.

2009-ben 1 örökbefogadási eljárás zárult le jogerősen a gyámhivatalban, a gyermek tartós nevelt volt.

Örökbefogadás felbontása iránt nem indult eljárás. Összesen 4 házaspár és két egyedülálló örökbefogadásra való alkalmasságát állapítottuk meg.

2009-ben a gyámság alatt állók száma 217 volt. Ebből gyermekotthon vezetője 53, nevelőszülő 16, hivatásos gyám 8 esetben látta el a gyámságot. 102 kiskorúnál harmadik személy és 58 gyermeknél családbafogadó szülő látta el a gyámi feladatokat.

Az a kedvezőtlen jelenség, hogy a kiskorú szülők száma növekszik sajnos nem szűnt meg.

3. Egyéb kiskorúakkal kapcsolatos hatósági tevékenység

A gyámhatóság az elmúlt évben 119 esetben- mely az előző évinek a duplája - rögzítette a szülői felügyeletet együttesen gyakorolni jogosult különélő szülők megállapodását arra nézve, hogy a jövőben egyikőjük gyakorolja a gyermek felett a szülői felügyeleti jogot. A szülők ezt a helyzetet hosszú ideig fenntartják és nem fordulnak bírósághoz házasság felbontása, vagy esetlegesen gyermek elhelyezése iránti keresettel. A jogszabály értelmezése kapcsán bizonytalanság van annak megítélésében, hogy ez a szülők által tett nyilatkozat mennyi ideig hatályos. Ezért ilyen magas a száma ennek az ügycsoportnak, hiszen sok esetben évente megismétlik, ha az eljáró hatóság az előző évi nyilatkozatot nem fogadja el.

Kapcsolattartás szabályozása illetve **végrehajtása** tárgyában 82 ügy fejeződött be jogerősen. Határozattal 72, egyezség létrehozásával 10. Mediációs eljárásra az elmúlt év során nem került sor.

A gyámhivatal által szabályozott kapcsolattartásban 12 esetben alkalmaztunk végrehajtási cselekményt, 10 esetben figyelmeztetést, 2 esetben a gyermekjóléti központ kapcsolatügyeletének igénybevételét. Nem került sor védelembevétel elrendelésének kezdeményezésére, a gyermek elhelyezésének megváltoztatása iránti perindításra, kiskorú veszélyeztetése miatti feljelentésre.

Kiskorúak házasságkötését 8 főnek, azaz változatlanul csekély számban engedélyezte a gyámhivatal, az ez iránt benyújtott kérelem elutasítására nem került sor. Ez az adat önmagában kedvezőnek is tűnhetne azonban más ügyek kapcsán tapasztalható az a negatív tendencia, hogy jelentős az élettársi kapcsolatban, rövidebb-hosszabb ideig tartó partnerkapcsolatban élő kiskorú. E kapcsolatok jelentős része megalapozatlan gyermekvállalással végződik. Az ilyen körülmények közé születő gyermekek sorsa negatívan determinált. A felelős gyermekvállalás, a nem kívánatos tendenciák visszaszorítása érdekében -továbbra is- a gyermekintézmények, a védőnői hálózat, a gyermekjóléti szolgálat fokozott feladatvállalása, felvilágosító munkájának erősítése szükséges.

Családi jogállás rendezése céljából 36 esetben indult eljárás gyámhivatalunknál, ez az előző évivel csaknem azonos szám. Ezen belül arányaiban némileg csökkent az önkéntes apai elismerések száma 20 esetre. 14 esetben képzelt személyt állapítottunk meg apaként, 2 esetben az apaság megállapítása peres úton volt elérhető.

Szülői felügyeleti jog megszüntetésére az elmúlt évben 3 esetben indítottunk pert ez összesen 6 szülőt és 6 kiskorút érint. A bíróság a keresetnek minden esetben helyt adott

2009-ben 17 gyermek ügyében kezdeményeztünk büntetőeljárást és egy 2008-ban kezdeményezett eljárás fejeződött be 2009-ben.

14 esetben a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt, 3 esetben pedig tartás elmulasztása miatt tettünk feljelentést.

Négy esetben -ebből egyet 2008-ban indítottunk- a rendőrkapitányság megszüntette az eljárást, mivel az elkövetett cselekmény nem bűncselekmény, 8 esetben az ügyészség szüntette meg az eljárást, mert nem volt megállapítható bűncselekmény és az eljárás folytatásától eredmény nem volt várható, 5 esetben vádelemelés történt, 1 eljárás folyamatban van.

Egyetlen esetben sem került sor **a szülő vagyonekezelői jogának korlátozására** – számadási kötelezettség előírására a gyermekek után kapott ellátás (családi pótlék) tekintetében.

2009-ben 6 gyermekét egyedül nevelő szülő **gyámnevezését** tartottuk nyilván arra az esetre, ha vele olyan esemény fordulna elő, melynek következtében nem tudná ellátni gyermeke szülői felügyeletét.

4. Gondnoksági, gondnoksággal összefüggő ügyek:

A Salgótarjáni Városi Gyámhivatal illetékességi területén, a 2009. december 31-i adatok szerint, 211 felnőtt állt gondnokság alatt, értelmi sérültség vagy más pszichés megbetegedés, az esetek jelentős részében alkoholizmus következtében kialakult leépültség miatt. 103 fő áll cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt, cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt 108 fő. A gondnokoltak túlnyomó többsége számára van lehetőség családi környezetből gondnok kirendelésére. 59 személy részére azonban hivatásos gondnok kirendelése vált

szükségessé. E feladatot továbbra is 3 személy látja el gyámhivatalunknál, hasonlóan a korábbi évekhez. A hivatásos gondnokok munkájának anyagi elismerése megfelelő.

2009-ben 30 új gondnoksági ügy indult gyámhivatalunknál. Felülvizsgálati eljárásban 15 gondnokolt személy státusza került ismételtén a bíróság elé.

Továbbra is jellemző, hogy a közvetlen hozzátartozók nem szívesen indítanak gondnokság alá helyezési eljárást a bíróságon, bár erre van lehetőség. Ezáltal az eljárási idő lényegesen lerövidülhetne. Különösen azokban az esetekben törekszünk a hozzátartozókat perindításra ösztönözni, amikor szociális intézményben való elhelyezés miatt sürgősen indokolt a gondnokság alá helyezés. Az eljárások során 5 esetben rendeltünk ideiglenes gondnokot, ezt minden esetben felülvizsgálta és helybenhagyta a bíróság.

5. A kiskorúak és gondnokoltak vagyoni ügyei:

A gyámhivatal nyilvántartása szerint 573 kiskorú és gondnokolt rendelkezik pénz vagy ingatlan vagyonnal. A **pénzvagyon** jellemzően gyámhatósági betétben illetve gyámhatósági folyószámlán van elhelyezve.

A gyámügyi betétállomány az év végén több mint 182,6 millió Ft volt, az egy évvel ezelőttnél 13,3 %-kal kevesebb.

2009-ban 7 kiskorú és 1 gondnokolt esetében gondoskodott a törvényes képviselő a pénzvagyon értékpapírba fektetésével a vagyon jobb értékmegőrzéséről, amely az előző évihez képest csökkenést mutat. 4 kiskorúnak van a gyámi fenntartásos betétállományon kívül életbiztosítási kötvénye is.

2009-ben is jelentős ügyszámot eredményezett a betétbe való elhelyezés illetve abból történő kifizetés és az ehhez kapcsolódó eseti számadás.

Ingatlan vagyonnal kapcsolatban 19 eljárás indult, ebből 2 esetben hozott elutasító döntést gyámhivatalunk.

Tapasztalataink szerint a szülők egy része indokolatlanul és fedezet nélkül szeretné jelzálogjoggal terhelni a kiskorúak tulajdonában lévő ingatlant. Az esetek többségében belátják, hogy céljaikat inkább takarékossgal, mint jelentős eladósodással kell elérni.

A gyámok és gondnokok közül **éves számadás** benyújtására 273 fő kötelezett. A számadási fegyelem a gondnokok körében nagyobb. A gyámok jó része csak felhívásra (néhány esetben többszöri felhívásra) tett eleget számadási, jelentési kötelezettségének. A bizonylatok beszerzése és megőrzése több kívánni valót hagy maga után. Emiatt a helyszíni ellenőrzések lefolytatása növeli a gyámhatósági feladatokat. Kedvezőtlen továbbá, hogy az év folyamán hivatásos gondnok ellen kellett számadási pert indítani 4 gyermek számadásának elmulasztása miatt. A per az év folyamán még nem zárult le jogerősen.

A számadások előkészítése során a gyámok és a gondnokok igénylik az ügyintézők, esetenként a gyermekjóléti szolgálatok segítségét. A gyermekjóléti szolgálat családgondozói sok segítséget nyújtanak a számadások elkészítésében mind a gyámok, mind a gyámhivatal számára.

II. A gyámhivatal tevékenységének felügyelete

Az elmúlt év folyamán a Nógrád Megyei Főügyészség megvizsgálta a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezett, illetve gondokság alá helyezést igénylő személyek vagyonának védelmével kapcsolatos gyámhatósági eljárások törvényességét. Az ügyész felszólalással élt a vizsgálat lezárását követően. A megvizsgált ügyek közül mindösszesen három esetben hívta fel a figyelmet a követendő gyakorlatra és egy esetben a nyilvántartásban szereplő adatok kibővítésére.

A gondoksági ügyek intézése kapcsán két panasz érkezett a gyámhivatal eljárásaival szemben. Mind a két esetben az Észak Magyarországi Regionális Államigazgatási Hivatal szociális és Gyámhivatala (továbbiakban Szociális és Gyámhivatal) végezte a vizsgálatot és megállapításuk szerint a gyámhivatal a hatályos jogszabályok alapján járt el.

A Szociális és Gyámhivatal három témakörben végzett célvizsgálatot:

- a) A 2008. évben ideiglenes hatállyal elhelyezett és ezt követően átmeneti nevelésbe vett 6 év alatti gyermekek esetében az ideiglenes hatályú elhelyezéstől az átmeneti nevelésbe vételig eltelt idő.
- b) A 2008. évben átmeneti nevelésbe vett 6 év alatti gyermekek kapcsolattartásának szabályozása.
- c) A 2009. július 31-én átmeneti nevelésben lévő, szülői kapcsolattal nem vagy csak rendszertelen kapcsolattal rendelkező 9 év alatti gyermekek örökbefogadhatóvá nyilvánítása.

A vizsgálat eredményeként a Szociális és Gyámhivatal a gyámhivatal szakmai munkájára vonatkozóan elmarasztaló megállapítást nem tett.

Az átmeneti nevelésbe vett gyermekek ügyeinek intézése kapcsán egy esetben érkezett panasz a gyámhivatal eljárásával szemben. A vizsgálat eredményeként a Szociális és Gyámhivatal megállapította, hogy eljárásunk megfelelt a hatályos jogszabályoknak, törvényes volt.

Salgótarján 2009. május 5.

dr. Szaniszló Éva
gyámhivatal vezető